

**НАВЧАЛЬНА
ПРОГРАМА
З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ДЛЯ 5 КЛАСУ
НУШ**

Назва навчального закладу

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення педагогічної ради

від _____ протокол № _____

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

«УКРАЇНСЬКА МОВА. 5 КЛАС»

Розроблено на основі модельної навчальної програми «Українська мова. 5-6 класи»
для закладів загальної середньої освіти (автори: Заболотний О.В., Заболотний В.В., Лавринчук В.П.,
Плівачук К.В., Попова Т.Д.)

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795)

Зміст навчальної програми забезпечує підручник «Українська мова. 5 клас»
(автори: Заболотний О.В., Заболотний В. В. Українська мова: підручник для 5-го класу
закл. загальн. середн. освіти. – К.: «Генеза», 2022)

20__ рік

ВСТУПНА ЧАСТИНА

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальний предмет «Українська мова» забезпечує реалізацію вимог до обов'язкових результатів навчання мовно-літературної галузі.

Метою навчання української мови в школі є формування компетентного мовця, національно свідомої, духовно багатой мовної особистості.

Завдання навчального предмета: навчити вільно, комунікативно доцільно користуватися засобами української мови; виховати свідоме прагнення до вивчення української мови; сформувати духовний світ учнів, цілісні світоглядні уявлення, загальнолюдські ціннісні орієнтири; розвинути мислення, пам'ять, творчі здібності, естетичні почуття, самоповагу та впевненість у собі. Знання мають стати інструментом у розв'язанні життєвих проблем, засобом особистісного розвитку, соціалізації учнів, успішного професійного становлення та облаштування свого життя.

Програму розроблено на основі Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898. Ураховано наказ Міністерства освіти і науки України від 09.08.2024 №1120 «Про внесення змін до типової освітньої програми для 5 – 9 класів закладів загальної середньої освіти», а також Робочий навчальний план _____ закладу загальної середньої освіти.

Програму створено на основі модельної навчальної програми «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Заболотний О.В., Заболотний В.В., Лавринчук В.П., Плівачук К.В., Попова Т.Д.), рекомендованої Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795).

Ця навчальна програма:

ґрунтується на засадах цінностей українського народу, особистісно зорієнтованого, компетентнісного, аксіологічного, діяльнісного, інтегративного підходів;

передбачає реалізацію вимог до обов'язкових результатів навчання в мовно-літературній освітній галузі;

ураховує наступність між циклами навчання;

орієнтується на компетентнісний потенціал мовно-літературної освітньої галузі.

У програмі визначено:

очікувані результати навчання учнів	зміст навчального предмета	види навчальної діяльності учнів
-------------------------------------	----------------------------	----------------------------------

Очікувані результати навчання учнів – це результати, яких потрібно досягти на певному етапі освітнього процесу. Вони співвідносяться з обов'язковими результатами навчання, визначеними Державним стандартом. Орієнтовна послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів забезпечується структуруванням змісту навчального предмета з використанням розділів, тем / тематик.

Пропонований **зміст** окреслює рекомендований обсяг навчального матеріалу, що має бути опанований учнями за певний період навчання в процесі досягнення очікуваних результатів.

Серед наведених у програмі **видів навчальної діяльності** учитель може обирати ті, які вважає найбільш актуальними й корисними, до того ж він може змінювати теми висловлень. Для зручності виокремлено види діяльності, які мають здійснюватися на традиційних уроках розвитку мовлення.

Сформульовані в кожному розділі та підрозділі **ціннісні орієнтири**, не обмежуючи академічної свободи вчителя, мають на меті допомогти йому вибрати тематику творчих робіт і дидактичного матеріалу, урізноманітнити й структурувати навчальну діяльність, сформувати в учнів компетентності, необхідні для успішної самореалізації в суспільстві. Наведені переліки можна доповнювати та скорочувати.

Категорія «ціннісні орієнтири особистості» містить у собі три компоненти: *пізнавальний* – усвідомлення сутності явища, його якостей, властивостей; *емоційний* – переживання цінності явища; *мотиваційний* – готовність діяти відповідно до усвідомленої цінності в ситуації вибору.

На уроках української мови потрібно формувати риси громадянина України, виховувати любов до Батьківщини, природи, пам'яток старовини, плекати загальнолюдські моральні якості, утверджувати гуманістичну мораль як базову основу громадянського суспільства.

Важливу роль відіграють прислів'я та приказки, які є окрасою народної дидактики, допомагають зробити урок емоційно насиченим, а учням – розвивати свою думку, уявлення, формувати усне мовлення.

Серед культурологічних тем особливої ваги набувають ті, що вчать пізнавати світ, його духовні й моральні цінності, усвідомлювати роль рідної мови в розвитку й самовдосконаленні кожного учня.

Визначені ціннісні орієнтири сприяють входженню особистості в соціум, пізнанню мовної картини світу, засвоєнню соціокультурних відомостей.

Урок української мови на сучасному етапі повинен мати такі основні **особливості**:

- виховання мовної особистості, національно-свідомого громадянина України;
- реалізація комунікативно-діяльнісного, українознавчого, функціонально-стилістичного та інших аспектів навчання;
- розвиток пізнавальних і творчих здібностей особистості;
- мовленнєва спрямованість уроку, удосконалення всіх видів мовленнєвої діяльності;
- здійснення морального, етичного та естетичного виховання, що передбачає особистісний підхід до навчання;
- посилення практичної спрямованості навчання;
- використання активних інноваційних форм, методів, прийомів навчання;
- інтегральність (реалізація внутрішньо- і міжпредметних зв'язків);
- оптимальність змісту уроку.

Для досягнення мети вивчення української мови важливо чергувати різні **методи та прийоми** психолого-педагогічної підтримки діяльності учнів:

- заохочення;
- створення яскравих навчально-образних уявлень;
- навчально-пізнавальна гра;

- створення ситуації успіху;
- створення проблемної ситуації;
- поштовх до пошуку альтернативних рішень;
- виконання творчих завдань;
- кооперація учнів.

Ефективність освіти пов'язують із реалізацією **компетентнісного підходу**. Такий підхід передбачає зміщення акцентів із накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок на вироблення і розвиток умінь діяти, застосовувати досвід у конкретних умовах. Компетентності дають змогу усунути суперечності між засвоєними теоретичними відомостями та їх використанням для розв'язання конкретних життєвих завдань: уміти розрізняти об'єкти, ознаки, властивості; аналізувати і пояснювати причини та наслідки подій, вчинків, явищ; створювати тексти, проєкти; висловлювати ставлення до подій, вчинків; брати участь у колективних справах, у розв'язанні навчальних завдань та ін.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

5 клас

(175 год / 5 год на тиждень)

(Підсумкові роботи проводяться за рахунок годин, указаних у таблиці)

Очікувані результати навчання	К-ть год	Зміст навчального предмета	Вид навчальної діяльності учнів	К-ть год
ВСТУП Значення мови в житті людини й суспільства. Українська мова — державна мова України 4 год <u>Ціннісні орієнтири</u> • Необхідність вільного володіння державною мовою. Усвідомлення мовних обов'язків громадянина держави. • Повага до історії та культурного надбання українського народу, розуміння ментальності народу. • Усвідомлення потреби в спілкуванні, знанні правил спілкування та вмінні дотримуватися їх. • Прагнення етично взаємодіяти у віртуальному просторі. • Розпізнавання маніпулятивного спілкування та оцінювання його як небезпечного й небажаного. Необхідність протистояння маніпулятивним впливам.				
<i>Учень / учениця:</i> • розуміє та відтворює зміст почутого повідомлення, толерантно реагує, використовуючи формули мовного етикету, етично висловлює власне ставлення до почутого; [6 МОВ 1.1.2-2] • доброзичливо висловлює своє ставлення до думок інших осіб, зважаючи на неповноту або суперечливість почутої інформації; [6 МОВ 1.6.1-1] • використовує потрібні вербальні та невербальні засоби для збагачення міжособистісної комунікації позитивними емоціями, створення комфортної атмосфери спілкування, спонукання	1	МОВНА ЛІНІЯ • Мова як основний засіб спілкування. Інші функції мови: формування думки, пізнавальна, об'єднувальна. • Мовні й немовні засоби спілкування, які люди використовують у повсякденному житті. • Значення української мови як державної в житті Української держави та її громадян. • Зміст статті 10 Конституції України. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ 1. Чому українською мовою варто пишатися? 2. Чи можна без мови побудувати	МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Міркування та відповіді на запитання за змістом висловлень відомих людей про значення мови в житті людини й суспільства (усно). • Записування речень, висловлень. • Колективне складання ланцюжка-продовження твердження «<i>Мова необхідна людям, щоб...</i>» (наприклад, спілкуватися, формувати думки, пізнавати світ, передавати досвід, об'єднуватися в спільноту). • Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. • Пояснення функцій мови та змісту статті 10 Конституції України. • Порівняння мовних і немовних (звукові і світлові сигнали, символіка, дорожні знаки тощо) засобів спілкування, які люди використовують у повсякденному житті. • Формулювання правил спілкування на основі прочитаних крилатих висловів. • Колективне складання словника найпоширеніших етикетних формул (привітання, прощання, вибачення, висловлення	

співрозмовників до певних дій; [6 МОВ 1.8.3-1] • читає тексти різних функціональних стилів і мовленнєвих жанрів у різний спосіб (оглядово, вибірково тощо) відповідно до мети читання; [6 МОВ 2.1.1-1] • характеризує порушені в тексті проблеми; [6 МОВ 2.2.1-1] • знаходить у тексті відому і нову інформацію; [6 МОВ 2.2.2-1] • формулює тему та основну думку тексту; [6 МОВ 2.2.3-1] • виокремлює в тексті мікротеми; [6 МОВ 2.2.3-2] • формулює висновки відповідно до поставленого завдання на основі аналізу опрацьованого тексту проектує власну поведінку в ситуаціях, подібних до тих, що зображено в тексті; [6 МОВ 2.2.7-1] • висловлює власні почуття, враження, викликані прочитаним, своє ставлення до зображених у тексті людей, подій, ситуацій, явищ тощо; [6 МОВ 2.3.2-1] • обґрунтовує значення інформації, здобутої в прочитаному тексті; [6 МОВ 2.4.1-1] • складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними мовними нормами; [6 МОВ 3.1.4-1] • взаємодіє з іншими особами в цифровому середовищі, дбаючи про безпеку; [6 МОВ 3.2.3-1] • дотримується норм етикету під час	1	сбор, подолати стихійне лихо чи провести Олімпійські ігри? 3. Як за допомогою мови людина пізнає світ? 4. Чому суспільству було б важко без мови? 5. Чому потрібно берегти українську мову? 6. Чи обов'язково знати мову того народу, серед якого живе? МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Загальне уявлення про мовлення як діяльність. • Види мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо), їхні особливості. • Різновиди мовленнєвого спілкування: усне й писемне, монологічне й діалогічне. • Мета спілкування та адресат мовлення. • Основні правила спілкування: ввічливість, привітність, доброзичливість, уважність до співрозмовника, стриманість, тактовність (<i>практично</i>).	вдячності та ін.). • Складання висловлення з урахуванням ситуації спілкування за ілюстрацією (або коміксом). • Розв'язання ситуаційних завдань, пов'язаних з неврахуванням умов спілкування. • Складання усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією. • Виконання проекту (участь у теле- чи радіопередачі, інтерв'ю про значення української мови в житті нашого народу). Уроки розвитку мовлення 1. Складання та розігрування діалогів, зокрема: - в онлайн-середовищі відповідно до запропонованої ситуації спілкування, пов'язаної із життєвим досвідом учнів із використанням етикетних формул; - телефонних розмов, що передбачають уникання небажаного й небезпечного спілкування, протистояння маніпулятивним впливам; - за ілюстрацією (або коміксом). 2. Читання мовчки тексту, аналіз прочитаного, відповіді на запитання за змістом прочитаного та виконання тестових завдань.	1 1
---	----------	---	--	-------------------

онлайн-спілкування. [6 МОВ 3.2.2-4]			
ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ 10 год Текст. Речення. Слово			
<u>Ціннісні орієнтири</u> • Почуття любові до свого рідного краю. Гордість за свій народ. • Здатність протистояти виявам несправедливості, жорстокості. Неприйняття агресії.			
Учень / учениця: • вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 МОВ 1.1.2-1] • вибірково переказує зміст почутого повідомлення; [6 МОВ 1.2.1-2] • складає простий план почутого; [6 МОВ 1.2.2-1] • передає з використання окремих способів і засобів візуалізації враження від почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту); [6 МОВ 1.2.3-2] • визначає ключові слова в почутому повідомленні; [6 МОВ 1.3.1-3] • визначає головну і другорядну інформацію у прочитаному тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті); [6 МОВ 1.4.1-2] • формулює тему та основну думку тексту; [6 МОВ 2.2.3-1] • виокремлює в тексті мікротеми; [6 МОВ 2.2.3-2] • розрізняє тексти різних стилів і типів; [6 МОВ 2.2.6-1] • переказує зміст тексту в різний спосіб відповідно до завдання; [6	9	МОВНА ЛІНІЯ • Текст. Заголовок тексту. • Поділ тексту на речення. • Інтонація речень, різних за метою висловлювання. • Слово як компонент речення. • Лексичне значення слова. • Слово як частина мови. Роль слів різних частин мови. Граматичні форми слів різних частин мови (<i>практично</i>). МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Текст. Змістова й композиційна єдність, зв'язність тексту. • Тема, основна думка тексту, мікротема, тематичне речення. • Простий план тексту. • Будова тексту (зачин, основна частина, кінцівка). Ключові слова в тексті. • Усна й письмова форми тексту (висловлення). • Типи мовлення: розповідь, опис, роздум. • Особливості будови опису предмета.	МОВНА ЛІНІЯ • Тлумачення лексичного значення слова. • Добирання синонімів і антонімів. • Доповнення речень словами в правильних граматичних формах. • Обґрунтування ролі слів різних частин мови. • Визначення в слові орфограм, записування правильно слів з вивченими орфограмами. • Розв'язання ситуаційних завдань, пов'язаних із неправильним уживанням слів. • Робота зі словниками та довідковими джерелами. Обмін враженнями щодо здобутої в них інформації. • Ігри зі словами (вікторини, кросворди, ребуси). МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Аналіз та оцінювання прочитаного чи прослуханого тексту. • Добирання заголовка тексту. • Формулювання теми й основної думки тексту. • Визначення мікротем і тематичних речень. • Колективне складання простого плану прослуханого або прочитаного тексту. • Визначення ключових слів у тексті. • Аналіз будови тексту, виділення зачину, основної частини та кінцівки. • Редагування речень, у яких допущено помилки у слововживанні. • Складання висловлення за поданими чи дібраними самостійно опорними словами. • Складання висловлення за коміксом (малюнком). • Усний опис малюнка, за допомогою якого можна проілюструвати прочитаний текст.

МОВ 2.6.1-1] • складає та оформлює власне висловлення згідно з ustalеними лексичними, граматичними, орфографічними нормами; [6 МОВ 3.1.4-1] • виокремлює та розрізняє мовні одиниці різних рівнів (текст, речення, слово, форми слова); [6 МОВ 4.1.1-1] • порівнює та зіставляє мовні одиниці різних рівнів за визначеними ознаками; [6 МОВ 4.1.1-2] • вирізняє окремі мовні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть; [6 МОВ 4.1.2-1] • урізноманітнює власне мовлення завдяки роботі із словниками та довідковими джерелами. [6 МОВ 4.2.4-1]			• Мовленнєвий експеримент (наприклад, заміна іменників займенниками для уникнення небажаного повтору слів). • Складання висловлення з особовими займенниками з урахуванням змісту. • Складання усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією. • Зіставлення прочитаного із зображенням на малюнку (зокрема передавання емоцій людини в тексті та на малюнку). • Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. Урок розвитку мовлення 1. Усний вибірковий переказ художнього тексту, що містить опис предмета, за колективно складеним простим планом. Редагування переказу.	1
ЛЕКСИКОЛОГІЯ Групи слів за значенням 21 год <u>Ціннісні орієнтири</u> • Готовність удосконалювати власне мовлення, зокрема збагачувати словниковий запас. • Повага до національних символів. • Готовність до налагодження контактів з іншими особами з використанням різноманітних мовних засобів та з дотриманням норм мовленнєвого етикету. • Здатність перетворювальної діяльності з внесенням елементів краси в усі сфери життя людини. • Усвідомлення себе як невід'ємної частини природи, взаємозалежності людини та природи. • Прагнення поглиблювати уявлення про цілісну наукову картину світу для суспільно-технологічного розвитку.				
<i>Учень / учениця:</i> • самостійно складає простий план почутого; [6 МОВ 1.2.2-1] • дотримується норм у виборі мовленнєвих засобів; [6 МОВ 1.7.1-	18	МОВНА ЛІНІЯ • Лексичне значення слова. • Однозначні й багатозначні слова (повторення). • Використання багатозначних слів у прямому й переносному	МОВНА ЛІНІЯ • Тлумачення лексичного значення слова. Зіставлення лексичного та граматичного значення слова. • Лінгвістичне мінідослідження. • Тлумачення лексичних значень багатозначних слів, омонімів і паронімів з урахуванням контексту.	

3] • читає тексти різних функціональних стилів і мовленнєвих жанрів у різний спосіб (оглядово, вибірково тощо) відповідно до мети читання; [6 MOV 2.1.1-1] • формулює тему та основну думку тексту; [6 MOV 2.2.3-1] • розпізнає основні виражальні засоби, використовує окремі з них; [6 MOV 2.2.6-2] • висловлює власні почуття, враження, викликані прочитаним, своє ставлення до зображених у тексті людей, подій, ситуацій, явищ тощо; [6 MOV 2.3.2-1] • використовує для розв'язання завдань актуальні та достовірні текстові/медіатекстові джерела інформації; [6 MOV 2.5.2-1] • переказує зміст тексту в різний спосіб відповідно до завдання; [6 MOV 2.6.1-1] • складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними лексичними нормами; [6 MOV 3.1.4-1] • добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення; [6 MOV 3.1.4-2] • створює невеликі типові повідомлення на спеціальних (захищених) цифрових сервісах і в соціальних мережах; [6 MOV 3.2.1-1]	значеннях (повторення). Роль слів у переносному значенні в художньому стилі мовлення. • Синоніми (повторення і поглиблення). Синонімічний ряд. Роль синонімів у мовленні. Використання синонімів як засобу зв'язку речень у тексті та для уникнення невиправданих повторів слів. • Антоніми (повторення і поглиблення). Роль антонімів у мовленні. Антоніми в прислів'ях і приказках. • Омоніми (повторення і поглиблення). Розрізнення омонімів і багатозначних слів. • Пароніми. • Лексична помилка (практично). • Тлумачний словник, словники антонімів, синонімів, омонімів, паронімів (практично). ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ 1. Чи може слово збагатитися новим лексичним значенням? Якщо так, то коли це відбувається? 2. З якою метою укладають словники? 3. Як виникають переносні значення слів? 4. Чим омоніми відрізняються від багатозначних слів? 5. Чи може слово вилікувати людину? А поранити? 6. У чому сила слова?	• Добирання синонімів, антонімів. • Доповнення речень словами з урахуванням контексту. • Розв'язання ситуаційних завдань, пов'язаних із неправильним уживанням слів. • Робота зі словниками та іншими джерелами інформації. Обмін враженнями щодо здобутої в них інформації. • Ігри зі словами (вікторини; наприклад, відгадування за лексичним значенням, добирання синонімів, антонімів тощо). МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Аудіювання і читання тексту, у якому використано слова, ужиті в переносному значенні. • Аналіз, оцінювання, інтерпретація тексту. • Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. • Порівнювання текстів щодо наявності в них багатозначних слів, синонімії, антонімії. • Редагування речень і текстів (зокрема оголошень), у яких допущено лексичні помилки, з коментуванням • Складання речень з опорними словами та певного змісту. • Складання усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією. • Висловлення міркувань щодо проблемних питань, пов'язаних з мовними явищами. • Складання і розігрування діалогу-розпитування про корисність різних видів спорту (правила користування смартфоном та ін.) з використанням синонімів, антонімів. • Складання і розігрування діалогу етикетного характеру з використанням синонімічних етикетних формул вітання, прохання, вдячності (у музеї, бібліотеці, магазині, спортзалі та ін.) з урахуванням віку та статусу співрозмовника. • Складання діалогу про погоду з використанням запропонованих або дібраних самостійно антонімів. • Робота з деформованим текстом (заміна повторюваних слів синонімами, використання синонімів як засобу зв'язку речень у тексті). • Складання опису природи з використанням слів у переносному значенні, а також епітетів і порівняння.	
---	---	--	--

- знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень; [6 МОВ 3.3.1-1] - пояснює окремі виправлення з урахуванням вивчених правил; [6 МОВ 3.3.1-2] - виокремлює та розрізняє мовні одиниці різних рівнів (слова, речення, тексти); [6 МОВ 4.1.1-1] - вирізняє лексичні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть; [6 МОВ 4.1.2-1] - порівнює тексти щодо наявності в них багатозначних слів, синонімії, антонімії; [6 МОВ 4.1.2-2] - творчо використовує лексичні засоби, обираючи доречні нестандартні рішення; [6 МОВ 4.2.1-1] - урізноманітнює власне мовлення завдяки роботі із словниками та довідковими джерелами. [6 МОВ 4.2.4-1]		МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ Особливості будови опису тварини.	- Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. - Підготовка аудіо- чи відеорекомендацій (постер, слайди, відеоролик) для соцмереж про поширені лексичні помилки. - Виконання проєкту (наприклад, складання рекламного тексту з метою спонукати правильно добирати слова, урізноманітнювати своє мовлення тощо). Уроки розвитку мовлення - Докладний усний переказ розповідного тексту художнього стилю з елементами опису тварини, що містить синоніми та антоніми (за колективно складеним простим планом). - Докладний письмовий переказ тексту розповідного характеру з елементами опису предмета (або тварини), що містить синоніми та антоніми (за самостійно складеним простим планом). Редагування переказу. - Аналіз письмового переказу.	1 1 1
--	--	--	--	---

БУДОВА СЛОВА. ОРФОГРАФІЯ

17 год

Ціннісні орієнтири

- Повага до історико-культурного надбання і традицій українського народу.
- Усвідомлення важливості активного, здорового способу життя.
- Потреба в спілкуванні з мистецтвом.
- Відкритість до інновацій, готовність продукувати нові ідеї, спонукати до цього інших людей.

<i>Учень / учениця:</i> - дотримується норм у виборі мовленнєвих засобів; [6 МОВ 1.7.1-3] - знаходить у тексті відому і нову інформацію; [6 МОВ 2.2.2-1]	15	МОВНА ЛІНІЯ - Основа слова й закінчення. Незмінні й змінні слова (повторення і поглиблення). - Корінь слова. Спільнокореневі слова та форми слова	МОВНА ЛІНІЯ - Добирання спільнокореневих слів, слів з певними префіксами та суфіксами, слів за схемами. - Виділення у слові значущих частин. - Лінгвістичне мінідослідження (наприклад: «Фемінітиви – це прекрасно», «Найуживаніші суфікси для творення	
--	-----------	--	---	--

• розпізнає основні виражальні засоби, використовує окремі з них; [6 МОВ 2.2.6-2] • обґрунтовує значення інформації, здобутої в прочитаному тексті; [6 МОВ 2.4.1-1] • створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; [6 МОВ 3.1.2-1] • складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними словотвірними, орфографічними, стилістичними нормами; [6 МОВ 3.1.4-1] • створює невеликі типові повідомлення на спеціальних (захищених) цифрових сервісах і в соціальних мережах; [6 МОВ 3.2.1-1] • знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень; [6 МОВ 3.3.1-1] • пояснює окремі виправлення з урахуванням вивчених правил; [6 МОВ 3.3.1-2] • виокремлює та розрізняє мовні одиниці різних рівнів (частини слова, слова, форми слова); [6 МОВ 4.1.1-1] • порівнює та зіставляє мовні одиниці різних рівнів за визначеними ознаками; [6 МОВ 4.1.1-2] • вирізняє окремі мовні явища	(повторення і поглиблення). Спільнокореневі слова як засіб зв'язку речень у тексті. • Префікс і суфікс (повторення і поглиблення). Суфікси та префікси, які надають словам емоційного забарвлення та виразності. • Правопис значущих частин слова (повторення). • Написання префіксів пре-, при-, при-. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ 1. Для чого словам закінчення? Чи всі слова його мають? 2. Для чого словам різні форми? 3. Чи може існувати слово без кореня? 4. Чим спільнокореневі слова відрізняються від форм слова? 5. Що спільного й відмінного між суфіксом і префіксом? Яка роль цих значущих частин слова? МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Особливості твору-опису тварини (предмета).	<i>фемінітивів»</i>). • Визначення в реченнях (текстах) і добирання слів, що містять антонімічні префікси. • Визначення в слові орфограм, обґрунтування написання значущих частин слова, записування правильно слів з вивченими орфограмами. • Складання «хмари слів» до теми «Правопис префіксів». • Робота зі словником. • Ігри зі словами (наприклад, добирання слів, відгадування тощо). МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Аудіювання і читання текстів, що містять слова із суфіксами, які надають слову значень зменшуваності й пестливості. • Аналізування, оцінювання, інтерпретація тексту. • Порівнювання текстів щодо наявності в них спільнокореневих слів. • Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. • Редагування речень і текстів, що містять спільнокореневі слова й форми одного слова (з коментуванням). • Створення казки, текст якої містить слова, що надають слову значення збільшеності та згрубілості. • Складання мікротексту зі словами, що мають суфікси та префікси, які надають їм емоційного забарвлення і виразності. • Складання усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією. • Висловлення міркувань щодо проблемних питань, пов'язаних з мовними явищами. • Створення розповіді про відвідування зоопарку з використанням незмінних слів (назв тварин). • Складання речень- компліментів з використанням слів із префіксом <i>пре-</i> (наприклад, для привітання з днем народження). • Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. • Усне повідомлення на лінгвістичну тему (наприклад, «Префікси- антоніми»). • Підготовка відеопам'ятки (постер, слайди, відеоролик) про написання префіксів.	
---	---	--	--

(спільнокореневі слова тощо) у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть; [6 МОВ 4.1.2-1] • порівнює тексти щодо наявності в них спільнокореневих слів; [6 МОВ 4.1.2-2] • урізноманітнює власне мовлення завдяки роботі із словниками та довідковими джерелами. [6 МОВ 4.2.4-1]		Уроки розвитку мовлення 1. Написання твору-опису тварини (або предмета) з використанням слів із суфіксами та префіксами, що надають тексту емоційного забарвлення й виразності (у художньому стилі). Редагування твору-опису. 2. Аналіз письмового твору-опису.	1 1
--	--	---	---

ФОНЕТИКА, ГРАФІКА, ОРФОЕПІЯ, ОРФОГРАФІЯ

28 год

Звуки мови і звуки мовлення. Позначення звуків мовлення на письмі. Склад. Наголос

Ціннісні орієнтири

- Повага до культурних цінностей українського народу.
- Усвідомлення себе як невід’ємної частини природи, взаємозалежності людини та природи.
- Співпереживання, взаємоповага і взаємодопомога.
- Відкритість до інновацій, готовність продукувати нові ідеї.
- Здатність до конструктивної взаємодії дітей між собою та з дорослими.

Учень / учениця: • вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення; [6 МОВ 1.1.2-1] • виявляє і відтворює прихований зміст повідомлення, розрізняючи невербальні засоби (інтонацію, силу голосу, логічні наголоси, темп, паузи, міміку, жести, пози), використані для передачі прихованого змісту; [6 МОВ 1.1.3-1] • визначає основну мету почутого; [6 МОВ 1.4.4-1] • аргументовано зіставляє почуте із життєвим досвідом; [6 МОВ 1.4.5-1] • дотримується норм у виборі	26 МОВНА ЛІНІЯ • Звуки мови і звуки мовлення. Відмінність їх від інших звуків, які створює людина (кашляння, свист), звуків природи, фізичних явищ тощо. • Голосні і приголосні звуки. • Приголосні тверді і м'які, дзвінкі і глухі, шиплячі (повторення). Напівпом'якшені (пом'якшені) приголосні. • Вимова звуків, які позначаємо буквами г і ґ. • Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт (абетка, азбука). Співвідношення звуків і букв. Звукове значення букв я, ю, є, ї та щ (повторення).	МОВНА ЛІНІЯ • Записування слова фонетичною транскрипцією. • Визначення належності звуків до певної групи: голосних і приголосних, твердих і м'яких, дзвінких і глухих, шиплячих. • Фонетичний розбір слова. • Лінгвістичне мінідослідження. • Мовленнєвий експеримент (наприклад, зсув наголосу в слові). • Орфоепічний тренінг (удосконалення вимови звуків відповідно до правил орфоепії). • Визначення складів у слові. Перенесення слів із рядка в рядок. • Визначення наголосу в слові. • Використання логічного наголосу для виділення слів зі смисловим навантаженням. • Упорядкування за алфавітом прізвищ письменників (співаків, імен героїв улюблених мультфільмів та ін.). • виправлення орфоепічних помилок. • складання електронної мапи (малюнка) звуків української мови. • Робота з орфоепічним словником і словником наголосів.
--	--	---

мовленнєвих засобів; [6 МОВ 1.7.1-3] • розрізняє тексти різних стилів і типів; [6 МОВ 2.2.6-1] • висловлює власні почуття, враження, викликані прочитаним, своє ставлення до зображених у тексті людей, подій, ситуацій, явищ тощо; [6 МОВ 2.3.2-1] • записує власні міркування або інформацію з інших джерел; [6 МОВ 3.1.1-1] • створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; [6 МОВ 3.1.2-1] • знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень; [6 МОВ 3.3.1-1] • виокремлює та розрізняє мовні одиниці різних рівнів (звуки, склади слова, слова); [6 МОВ 4.1.1-1] • порівнює та зіставляє мовні одиниці різних рівнів за визначеними ознаками; [6 МОВ 4.1.1-2] • вирізняє фонетичні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть; [6 МОВ 4.1.2-1] • урізноманітнює власне мовлення завдяки роботі із словниками та довідковими джерелами. [6 МОВ 4.2.4-1]	• Склад. • Основні правила переносу. • Наголос. Логічний наголос для виділення слів зі смисловим навантаженням. • Орфоепічний словник і словник наголосів. • Орфоепічна помилка (практично). ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ 1. Чим звук відрізняється від букви? 2. Чому в українській мові звуків більше, ніж букв? 3. Навіщо потрібно знати алфавіт? 4. Чи є в алфавіті букви, без яких можна обійтись? МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Особливості будови розповіді.	• Ігри зі словами (вікторини). МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Виразне читання текстів з дотриманням правил орфоепії. • Аналізування, оцінювання тексту. • Відповіді на запитання за змістом прочитаного та почутого. • Виявлення та аналіз орфоепічних помилок (зокрема в наголошуванні слів, вимові шиплячих) у своєму мовленні та мовленні інших людей. • Складання усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією. • Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. • Висловлення міркувань щодо проблемних питань, пов'язаних з мовними явищами. • Складання та розігрування діалогів з використанням слів, у вимові яких часто трапляються помилки (черговий, новий, випадок, вимова, запитання, завдання, разом та ін.). • Запис аудіопривітання з дотриманням правил орфоепії. • Складання речень і мікротекстів, що містять слова, у вимові яких трапляються помилки. • Підготовка аудіоповідомлення для соцмереж про поширені помилки в наголошуванні слів. • Складання тексту, у якому всі слова починаються однаковою буквою. Уроки розвитку мовлення 1. Написання твору-розповіді на основі власного досвіду в художньому стилі (за планом). Редагування твору. 2. Аналіз твору-розповіді.	1 1
ФОНЕТИКА. ГРАФІКА. ОРФОЕПІЯ. ОРФОГРАФІЯ			

**Вимова голосних і приголосних звуків. Чергування звуків.
Правопис префіксів з- (зі-, с-), роз-, без-
21 год**

Ціннісні орієнтири

- Краса, естетична довершеність української мови, зокрема її милозвучність і мелодійність.
- Патріотизм, національна самосвідомість та ідентифікація.
- Любов до культури свого народу, його традицій, звичаїв, обрядів.
- Збереження та примноження родинних цінностей, забезпечення єдності поколінь.
- Усвідомлення необхідності дотримуватися правил безпечної життєдіяльності.

<i>Учень / учениця:</i> • визначає спільне і різне в повідомленнях інших осіб; [6 МОВ 1.4.2-1] • розпізнає наявні в почутому повідомленні факти, судження та аргументи; [6 МОВ 1.4.6-1] • дотримується норм у виборі мовленнєвих засобів; [6 МОВ 1.7.1-3] • знаходить у тексті відому і нову інформацію; [6 МОВ 2.2.2-1] • розпізнає основні виражальні засоби, використовує окремі з них; [6 МОВ 2.2.6-2] • записує власні міркування або інформацію з інших джерел; [6 МОВ 3.1.1-1] • створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; [6 МОВ 3.1.2-1] • складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними орфографічними нормами; [6 МОВ 3.1.4-1] • добирає доречні засоби мовної	20	МОВНА ЛІНІЯ • Вимова голосних звуків. Ненаголошені голосні [е], [и], [о] в коренях слів. Позначення на письмі ненаголошених голосних [е], [и] в коренях слів (повторення і поглиблення). • Орфографічний словник. • Орфограма (практично). • Орфографічна помилка (практично). • Вимова приголосних звуків. • Уподібнення приголосних звуків. • Написання слів із сумнівними приголосними. • Вимова та правопис префіксів з- (зі-, с-), роз- (розі-), без-. • Спрощення в групах приголосних. • Найпоширеніші випадки чергування голосних звуків (практично): [о] – [а], [е] – [і], [е] – [и]; [о], [е] з [і]; [и] – [і] після [ж], [ч], [ш], [шч] та [г], [к], [х] у коренях слів. • Найпоширеніші випадки чергування приголосних звуків (практично): [г], [к], [х] – [ж],	МОВНА ЛІНІЯ • Записування слова фонетичною транскрипцією. • Розпізнавання в словах явищ уподібнення звуків, спрощення, чергування звуків. • Лінгвістичне мінідослідження. • Добирання слів з уподібненням звуків, спрощенням, чергуванням звуків. • Орфоепічний тренінг (удосконалення вимови звуків відповідно до правил орфоепії). • Читання слів уголос із дотриманням норм орфоепії. • Визначення в слові орфограм, обґрунтування написання слів, записування правильно слів з вивченими орфограмами. • Вибір прийменника, сполучника з дотриманням правил милозвучності. • Виявлення і виправлення орфоепічних помилок (з коментуванням і без). • Розв’язання ситуаційних завдань, пов’язаних з уживанням слів. • Робота з орфографічним словником. • Ігри зі словами (вікторини). МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Виразне читання текстів уголос із дотриманням правил орфоепії. • Аналізування, оцінювання, інтерпретація тексту. • Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. • Виявлення та аналіз орфоепічних помилок (зокрема у вимові дзвінких) у своєму мовленні та мовленні інших людей. • Складання речень з опорними словами та певного змісту. • Складання усного висловлення, пов’язаного з конкретною	
--	---------------------------------	--	---	--

виразності для оформлення власного висловлення; [6 МОВ 3.1.4-2] - знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень; [6 МОВ 3.3.1-1] - пояснює окремі виправлення з урахуванням вивчених правил; [6 МОВ 3.3.1-2] - вирізняє фонетичні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть; [6 МОВ 4.1.2-1] - порівнює тексти щодо наявності в них чергувань звуків, засобів милозвучності; [6 МОВ 4.1.2-2] - урізноманітнює власне мовлення завдяки роботі із словниками та довідковими джерелами. [6 МОВ 4.2.4-1]	[ч], [ш] – [з'], [ц'], [с']; [д] – [дж]; [зд] – [ждж]. - Основні випадки чергування [у] – [в], [і] – [й]; уживання прийменника з і його варіантів із, зі (зо) (правила милозвучності). ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ - У чому полягає милозвучність української мови? - Як і коли орфографічний словник стає в пригоді? - Які українські слова «порушують» правила милозвучності? МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ - Особливості складання есе.	життєвою ситуацією. - Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. - Висловлення міркувань щодо проблемних питань, пов'язаних з мовними явищами. - Складання висловлення про дружбу чи людські чесноти з використанням слів, у яких відбувається спрощення (наприклад, <i>щасливий, чесний, совісний, безкорисливий, заздрісний, улесливий</i>). - Складання усного повідомлення про рослини- символи українського народу з дотриманням правил уживання у – в, і – й (з обґрунтуванням свого вибору). - Укладання пам'ятки щодо дотримання найпоширеніших чергувань приголосних звуків. - Записування аудіоповідомлення для соцмереж зі зразками правильної вимови. - Виконання проєкту (наприклад, підготовка й проведення мовознавчої вікторини на тему «Фонетика. Орфоепія» чи «Наголос у повсякденному житті»). Урок розвитку мовлення - Написання есе про красу й милозвучність української мови (про транспорт майбутнього, воду в природі тощо). Редагування есе.	1
---	--	--	-----------------

ФОНЕТИКА. ГРАФІКА. ОРФОЕПІЯ. ОРФОГРАФІЯ
Уживання м'якого знака. Апостроф. Сполучення букв йо,ьо. Подвоєння букв
17 год

Ціннісні орієнтири

- Усвідомлення важливості української мови як основи духовної культури.
- Активна життєва позиція щодо природоохоронної діяльності, оздоровлення довкілля.
- Товариськість, дружба, співпереживання, толерантність, взаєморозуміння.
- Усвідомлення важливості збереження здоров'я, зокрема правильного харчування.

<i>Учень / учениця:</i> - вказує на конструктивні думки, критично і толерантно ставлячись до різних поглядів; [6 МОВ 1.4.2-2] - наводить кілька аргументів і прикладів на підтвердження власної позиції, використовуючи	14 МОВНА ЛІНІЯ - Позначення м'якості приголосних на письмі. Уживання м'якого знака (повторення і поглиблення). - Сполучення букв йо,ьо. - Апостроф (повторення і	МОВНА ЛІНІЯ - Записування слова фонетичною транскрипцією. - Визначення належності звуків до групи твердих чи м'яких. - Орфоепічний тренінг (удосконалення вимови звуків відповідно до правил орфоепії). - Визначення в слові орфограм, обґрунтування написання слів, записування правильно слів з вивченими орфограмами.	
---	--	---	--

типові мовленнєві конструкції, доречні цитати з тексту для увиразнення власних поглядів, ідей, переконань; [6 МОВ 1.6.2-1] - розрізняє тексти різних стилів і типів; [6 МОВ 2.2.6-1] - переказує зміст тексту в різний спосіб відповідно до завдання; [6 МОВ 2.6.1-1] - записує власні міркування або інформацію з інших джерел; [6 МОВ 3.1.1-1] - створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; [6 МОВ 3.1.2-1] - складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними орфографічними нормами; [6 МОВ 3.1.4-1] - створює невеликі типові повідомлення на спеціальних (захищених) цифрових сервісах і в соціальних мережах; [6 МОВ 3.2.1-1] - знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень; [6 МОВ 3.3.1-1] - пояснює окремі виправлення з урахуванням вивчених правил; [6 МОВ 3.3.1-2] - вирізняє фонетичні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть; [6 МОВ 4.1.2-1] - урізноманітнює власне мовлення	поглиблення). - Подвоєння букв на позначення збігу однакових приголосних. - Подвоєння букв на позначення подовжених приголосних. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ - Для чого в українській мові використовують м'який знак і апостроф? - Чи тільки м'яким знаком позначають м'якість приголосних на письмі? - Чим збіг приголосних відрізняється від подовження приголосних? МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ - Особливості будови елементарного роздуму.	- Складання і проведення словникових диктантів. - Лінгвістичне мінідослідження. - Складання «хмари слів» на вивчену орфограму. - Підготовка відеопам'ятки (постер, слайди, відеоролик, схема) для соцмереж про вживання апострофа чи м'якого знака. - Робота з орфографічним словником. МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ - Аналіз, оцінювання, тексту. - Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. - Проговорювання скоромонок. - Висловлення міркувань щодо проблемних питань, пов'язаних з мовними явищами. - Складання висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією. - Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. - Виконання проєкту (наприклад, складання коміксу, казки, плакату, розроблення макету вебсторінки, презентації тощо на тему, пов'язану з фонетикою, орфоєпією, орфографією). Уроки розвитку мовлення - Докладний усний переказ художнього тексту розповідного характеру з елементами роздуму (за планом). - Написання твору-роздуму на тему, пов'язану із життєвим досвідом учнів, у художньому стилі за колективно складеним планом. Редагування твору-роздуму. - Аналіз письмового твору-роздуму.	1 1 1
---	--	--	----------------------------

завдяки роботі із словниками та довідковими джерелами. [6 МОВ 4.2.4-1]				
ВІДОМОСТІ ІЗ СИНТАКСИСУ ТА ПУНКТУАЦІЇ Словосполучення і речення. Головні та другорядні члени речення 19 год				
<u>Ціннісні орієнтири</u> • Почуття поваги до рідного краю, народу. Плекання українських національних цінностей. • Уміння налагоджувати контакти з іншими особами. Готовність до пошуку різноманітних способів розв’язання комунікативних проблем. • Потреба в спілкуванні з мистецтвом. • Любов до батьків. • Гідність, чесність, справедливість. • Усвідомлення себе як невід’ємної частини природи.				
<i>Учень / учениця:</i> • визначає ключові слова в почутому повідомленні; [6 МОВ 1.2.2-2] • доброзичливо висловлює своє ставлення до думок інших осіб, зважаючи на неповноту або суперечливість почутої інформації; [6 МОВ 1.6.1-1] • добирає стиль мовлення відповідно до мети, потреб і умов спілкування; [6 МОВ 1.7.1-2] • дотримується норм у виборі мовленнєвих засобів; [6 МОВ 1.7.1-3] • формулює тему та основну думку тексту; [6 МОВ 2.2.3-1] • розпізнає основні виражальні засоби, використовує окремі з них; [6 МОВ 2.2.6-2] • визначає актуальність і несуперечливість тексту (наприклад, чи наведена інформація є правдивою, актуальною, не містить	17	МОВНА ЛІНІЯ • Словосполучення. Відмінність словосполучення від слова й речення. Головне й залежне слово в словосполученні. • Речення, його граматична основа (підмет і присудок). Речення з одним головним членом (загальне ознайомлення). • Види речень за метою висловлювання; за емоційним забарвленням: окличні і неокличні (повторення). • Пунктуаційна помилка та її умовне позначення (практично). • Другорядні члени речення: додаток, означення, обставина. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ 1. Чи будь-які два слова утворюють словосполучення? 2. Навіщо потрібні розділові знаки в кінці речення? 3. Чому підмет і присудок названо	МОВНА ЛІНІЯ • Визначення головного й залежного слова в словосполученні. • Складання словосполучень за схемами. • Конструювання словосполучень з поданих слів з використанням і без використання прийменників. • виправлення типових (найбільш поширених) граматичних помилок у словосполученнях. • Групування словосполучень залежно від способу вираження головного слова. • Замінювання словосполучень синонімічними. • Розбір словосполучення як синтаксичної одиниці. • Визначення в реченні чи тексті вказаних синтаксичних одиниць. • Підкреслення членів речення. • Синтаксичний розбір речення. • Визначення пунктограм, обґрунтування вживання розділових знаків, записування правильно речень із вивченими пунктограмами. • Лінгвістичне мінідослідження. • Відновлення прислів’їв, приказок з певної групи слів. • Виписування з довідникових джерел прислів’їв, приказок у формі спонукальних речень. • Визначення частин мови, якими виражено вказані члени речення. • Поширення речень додатками, означеннями, обставинами.	

суперечностей) на основі власного досвіду та досвіду інших осіб; [6 МОВ 2.4.2-1] - записує власні міркування або інформацію з інших джерел; [6 МОВ 3.1.1-1] - створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; [6 МОВ 3.1.2-1] - складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними пунктуаційними нормами; [6 МОВ 3.1.4-1] - добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення; [6 МОВ 3.1.4-2] - висловлюється в захищеному цифровому середовищі щодо проблем, пов'язаних із власним життєвим досвідом, зокрема навчанням, читацькою практикою; [6 МОВ 3.2.1-2] - знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень; [6 МОВ 3.3.1-1] - пояснює окремі виправлення з урахуванням вивчених правил; [6 МОВ 3.3.1-2] - аналізує зміст написаного з погляду цілісності та повноти викладу; [6 МОВ 3.3.2-1] - виокремлює та розрізняє мовні одиниці різних рівнів (слова,	головними членами речення, а інші – другорядними? 4. Який із членів речення, на вашу думку, є найголовнішим? Чи можемо ми обійтися хоча б без одного з них? 5. Чому підмет і присудок не можуть бути словосполученням?	МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ - Аналіз, оцінювання тексту, який містить вивчені синтаксичні одиниці. - Виразне читання речень відповідно до мети висловлення та інтонації. - Заміна словосполучень синонімічними з метою посилення виразності й образності тексту. - Складання речень указанного виду та з визначеними синтаксичними одиницями (зокрема за схемами). - Перебудова речень (наприклад, розповідних на спонукальні або питальні). - Складання висловлення з використанням опорних словосполучень (наприклад: <i>улюблені книжки, відповіді на запитання, запам'ятаю назавжди</i>). - Добирання ключових слів (словосполучень) для опису пам'ятки архітектури. - Складання у формі спонукальних речень порад, яких мають дотримуватися п'ятикласники, і розміщення цих порад у соцмережах. - Моделювання життєвих ситуацій із використанням прислів'їв. - Створення тексту інформації для шкільного вебсайту або шкільної електронної газети про кумедну поведінку ваших домашніх улюбленців з використанням різних за метою висловлення речень. - Складання розповіді з використанням різних видів речень за метою висловлювання (<i>орієнтовні теми: «Я – українець (українка)», «Ми відповідальні за майбутнє країни», «Ми – патріоти»</i>). - Складання тексту вітальної листівки з використанням означень - Переказування тексту за виписаними словосполученнями. - Складання тексту (опису, роздуму) про природні явища з використанням епітетів. - Складання діалогу-розпитування <i>«Як проїхати до центральної частини міста»</i> (з використанням реплік-речень, які містять обставини). - Складання висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою	
---	---	---	--

словосполучення, речення, тексти); [6 МОВ 4.1.1-1] - порівнює та зіставляє мовні одиниці різних рівнів за визначеними ознаками; [6 МОВ 4.1.1-2] - вирізняє окремі синтаксичні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть; [6 МОВ 4.1.2-1] - порівнює тексти щодо наявності в них певних синтаксичних явищ. [6 МОВ 4.1.2-2]			ситуацією, з вибором синтаксичних одиниць (зокрема з метою уникнення конфліктних ситуацій). Усне висловлення-роздум з використанням визначених синтаксичних одиниць (наприклад, «<i>Чому потрібно говорити правду?</i>»). Уроки розвитку мовлення 1. Написання твору-роздуму за колективно складеним планом у художньому стилі (орієнтовні теми: «<i>Чому потрібно берегти природу</i>», «<i>Що може зробити мене щасливим</i>», «<i>Чому необхідно знати історію свого народу</i>»). Редагування твору-роздуму. 2. Аналіз письмового твору-роздуму.	1 1
ВІДОМОСТІ ІЗ СИНТАКСИСУ ТА ПУНКТУАЦІЇ Речення з однорідними членами. Звертання. Вставні слова та сполучення слів. Складне речення. Пряма мова. Діалог 26 год <u>Ціннісні орієнтири</u> - Культурне та історичне надбання України. - Право кожного мати й вільно висловлювати власну думку. - Делікатність, тактовність, уміння уникати конфліктів та домовлятися. - Здатність до конструктивної взаємодії учнів між собою. - Увага та повага до співрозмовника (адресата листа).				
<i>Учень (учениця):</i> - стиисло переказує зміст почутого повідомлення, підпорядковуючи намір висловлення темі та основній думці; [6 МОВ 1.2.1-1] - перефразовує репліки в діалозі; [6 МОВ 1.2.1-3] - визначає ключові слова в почутому повідомленні; [6 МОВ 1.2.2-2] - добирає стиль мовлення відповідно до мети, потреб і умов спілкування; [6 МОВ 1.7.1-2] - дотримується норм у виборі мовленнєвих засобів; [6 МОВ 1.7.1-3]	23	МОВНА ЛІНІЯ - Речення з однорідними членами (без сполучників і з найбільш уживаними сполучниками). Кома між однорідними членами речення. - Узагальнювальне слово в реченні з однорідними членами. Двокрапка перед однорідними членами речення після узагальнювального слова. Тире перед узагальнювальним словом. - Звертання. Непоширені і поширені звертання. Розділові знаки для виділення звертань	МОВНА ЛІНІЯ - Визначення в реченні чи тексті вказаних синтаксичних одиниць. - Визначення пунктограм, обґрунтування вживання розділових знаків, записування правильно речень із вивченими пунктограмами. - Підкреслення членів речення. - Синтаксичний розбір речення. - Лінгвістичне мінідослідження. - Замінювання вставних слів синонімічними. - Добирання сполучників для зв'язку частин складного речення. - Складання схеми речення з прямою мовою. МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ - Читання та аудіювання діалогів, а також текстів, які містять визначені синтаксичні одиниці.	

• пояснює функції основних складників друкованого чи цифрового текстового джерела інформації (заголовка, змісту, анотації тощо), розрізняє складники структури тексту відповідно до його жанрово-родової належності та стильових особливостей; [6 МОВ 2.1.2-1] • використовує заголовок, зміст та анотацію для оптимізації роботи з текстом; [6 МОВ 2.1.2-2] • формулює тему та основну думку тексту; [6 МОВ 2.2.3-1] • розпізнає основні виражальні засоби, використовує окремі з них; [6 МОВ 2.2.6-2] • проєктує власну поведінку в ситуаціях, подібних до тих, що зображено в тексті; [6 МОВ 2.3.1-3] • обґрунтовує значення інформації, здобутої в прочитаному тексті; [6 МОВ 2.4.1-1] • визначає актуальність і несуперечливість тексту (наприклад, чи наведена інформація є правдивою, актуальною, не містить суперечностей) на основі власного досвіду та досвіду інших осіб; [6 МОВ 2.4.2-1] • переказує зміст тексту в різний спосіб відповідно до завдання; [6 МОВ 2.6.1-1] • створює текст за визначеними характеристиками на основі певної графічної інформації (діаграми,	(повторення). • Ознайомлення з найбільш уживаними вставними словами та сполученнями слів (практично). Виділення вставних слів на письмі комами. • Складні речення з безсполучниковим і сполучниковим зв'язком. Кома між частинами складного речення. • Пряма мова. Діалог. Розділові знаки для оформлення прямої мови (зокрема діалогу). ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ 1. Чи може один розділовий знак змінити зміст речення? 2. Чи завжди перед сполучником і ставимо кому? А перед сполучником але? 3. Чому слова письменник і поет не можуть бути однорідними? 4. Чому звертання не є членом речення? 5. Чи варто уникати вживання вставних слів і звертань?	• Відповіді на запитання за змістом прочитаного. • Складання речень з указаними синтаксичними одиницями, зокрема за схемами. • Складання речень за картиною з використанням визначених синтаксичних одиниць. • Перебудовування речень (наприклад, складних на речення з прямою мовою). • Редагування речень, у яких допущено помилки у вживанні однорідних членів речення (з коментуванням). • Доповнення речень однорідними членами, звертанням чи вставним словом. • Складання текстів з указаними синтаксичними одиницями. • Складання тексту вітальної листівки з нагоди Дня матері, Дня Землі тощо з використанням звертань. • Складання тексту-відповіді відповідно до запропонованої ситуації з використанням вставних слів. • Складання діалогів відповідно до запропонованої ситуації чи за фото з використанням визначених синтаксичних одиниць. • Складання розповіді (легенди) про історію рідного міста (села) з використанням складних речень. • Складання розповіді <i>«Мудрі батькові поради» («Улюблені пісні моєї мами «Чого навчив мене мій тренер»)</i> з використанням речень, що містять пряму мову. • Інсценування байки, текст якої містить діалог. • Написання оповідання (казки) за поданим початком з використанням діалогу. • Стислий переказ змісту почутого повідомлення з підпорядкуванням наміру висловлення темі та основній думці. • Складання висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією, з вибором синтаксичних одиниць. • Створення тексту за визначеними характеристиками на основі певної графічної інформації (діаграми, графіка тощо). • Виконання проєкту (наприклад, складання плейлиста чи добірки пісень, у текстах яких є звертання або вставні слова; проведення гри «Найрозумніший»). Уроки розвитку мовлення	
--	--	--	--

графіка тощо); [6 МОВ 2.6.2-1] • записує власні міркування або інформацію з інших джерел; [6 МОВ 3.1.1-1] • створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; [6 МОВ 3.1.2-1] • складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними пунктуаційними нормами; [6 МОВ 3.1.4-1] • добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення; [6 МОВ 3.1.4-2] • знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень; [6 МОВ 3.3.1-1] • пояснює окремі виправлення з урахуванням вивчених правил; [6 МОВ 3.3.1-2] • аналізує зміст написаного з погляду цілісності та повноти викладу; [6 МОВ 3.3.2-1] • виокремлює та розрізняє мовні одиниці різних рівнів (слова, словосполучення, речення, тексти); [6 МОВ 4.1.1-1] • вирізняє окремі синтаксичні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть; [6 МОВ 4.1.2-1] • порівнює тексти щодо наявності в них певних синтаксичних явищ; [6 МОВ 4.1.2-2]			1. Письмовий докладний переказ тексту розповідного характеру з елементами роздуму, що містить однорідні члени речення. Редагування тексту. 2. Аналіз письмового переказу. 3. Лист до рідної людини з використанням звертань і вставних слів. Редагування тексту.	1 1 1
---	--	--	---	---

• творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів доречні нестандартні рішення, обґрунтовуючи зроблений вибір. [6 МОВ 4.2.1-1]				
ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО В 5 КЛАСІ 11 год <u>Ціннісні орієнтири</u> • Повага до історії та культурного надбання українського народу, розуміння ментальності. • Взаємодопомога, повага до людей. • Позитивне світосприйняття.				
<i>Учень / учениця:</i> • визначає основну і другорядну інформацію, мікротеми, важливі деталі в почутому повідомленні; [6 МОВ 2.2.2-2] • обґрунтовує достовірність, повноту інформації, у разі потреби звертаючись до відповідних джерел, доречно цитуючи окремі фрагменти почутого повідомлення; [6 МОВ 1.5.1-1] • формулює тему та основну думку тексту; [6 МОВ 2.2.3-1] • записує власні міркування або інформацію з інших джерел; [6 МОВ 3.1.1-1] • створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; [6 МОВ 3.1.2-1] • створює невеликі типові повідомлення на спеціальних (захищених) цифрових сервісах і в соціальних мережах; [6 МОВ 3.2.1-1]	11	МОВНА ЛІНІЯ • Лексикологія. • Будова слова й орфографія. • Фонетика й графіка. Орфоепія та орфографія. • Синтаксис і пунктуація.	МОВНА ЛІНІЯ • Тлумачення лексичного значення ужитих у реченнях (текстах) слів. • Добирання синонімів, антонімів. • Визначення в слові орфограм, обґрунтування написання слів, записування правильно слів з вивченими орфограмами. • Доповнення речень словами з урахуванням контексту. • Виділення у слові значущих частин. Розбір слова за будовою. • Записування слова фонетичною транскрипцією. Фонетичний розбір слова • Розпізнавання в словах явищ уподібнення звуків, спрощення, чергування звуків. • Визначення членів речення. • Синтаксичний розбір речення. • Визначення пунктограм, обґрунтування вживання розділових знаків, записування правильно речень з вивченими пунктограмами. • Розпізнавання в текстах слів з указаними орфограмами, фонетичними явищами, різних за будовою, а також синтаксичних одиниць. МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Аналіз та оцінювання прочитаного чи прослуханого тексту. • Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. • Зіставлення прочитаного із зображенням на малюнку. • Складання речень вказаного виду чи з використанням	

• порівнює та зіставляє мовні одиниці різних рівнів (текст, речення, словосполучення, слово, звук) за визначеними ознаками; [6 МОВ 4.1.1-2] • вирізняє окремі мовні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть. [6 МОВ 4.1.1-2]			визначених слів. • Редагування речень, словосполучень, у яких допущено лексичні чи граматичні помилки (з коментуванням). • Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. • Створення дописів - рекомендацій з культури мовлення для розміщення в соціальних мережах. • Складання текстів указаної тематики та з використанням визначених слів чи видів речень.	
Підсумковий урок 2 год				

ПРИКІНЦЕВА ЧАСТИНА

ДОДАТКИ

Додаток 1

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ УЧНІВ

Наказ МОН №1093 від 02.08.2024 р.

«Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання»

<https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia>

Додаток 2

ХАРАКТЕРИСТИКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

I. Сприймає усну інформацію на слух / *Аудіювання*

II. Усно взаємодіє та висловлюється / *Говоріння*

III. Сприймає письмові тексти / *Читання*

IV. Письмово взаємодіє та висловлюється / *Письмо*

I. СПРИЙМАЄ УСНУ ІНФОРМАЦІЮ НА СЛУХ / АУДІЮВАННЯ

Перевіряється здатність учня/учениці сприймати на слух незнайоме за змістом висловлювання із одного прослуховування:

а) розуміти мету висловлювання, фактичний зміст, причинно-наслідкові зв'язки, тему і основну думку висловлювання, виразжально-зображувальні засоби прослуханого твору;

б) давати оцінку прослуханому.

1. Перевірка аудіювання учнів/учениць здійснюється фронтально за одним із варіантів.

Варіант перший: учитель читає один раз незнайомий учням/ученицям текст, а потім пропонує серію запитань з варіантами відповідей. Учні/учениці повинні мовчки вислухати кожне запитання, варіанти відповідей до нього, вибрати один із варіантів і записати лише його номер поряд із номером запитання: (наприклад, 1.3, де цифра «1» – номер запитання, а цифра «3» – номер обраної відповіді).

Варіант другий: учні/учениці одержують видрукувані запитання та варіанти відповідей на них і відзначають галочкою правильний з їхнього погляду варіант.

У п'ятому класі здобувачам освіти пропонуються 6 запитань з чотирма варіантами відповідей, у 6–9 класах – 12 запитань з чотирма варіантами відповідей.

2. Для одержання достовірних результатів тестування кількість варіантів відповідей на тестове завдання не повинна бути меншою від чотирьох. Запитання стосуються всіх зазначених вище характеристик висловлювання і розташовуються в порядку наростання їх складності.

3. Одиниця контролю: відповіді учнів/учениць на запитання за прослуханим текстом, одержані в результаті виконання тестових завдань.

Обсяг тексту аудіювання і тривалість звучання

Клас	Обсяг та час звучання текстів, що належать до			
	художнього стилю		інших стилів	
5-й	400– 500 слів	4– 5 хв	300– 400 слів	3– 4 хв
6-й	500– 600	5– 6	400– 500	4– 5
7-й	600– 700	6– 7	500– 600	5– 6
8-й	700– 800	7– 8	600– 700	6– 7
9-й	800– 900	8– 9	700– 800	7– 8

Оцінювання аудіювання

Правильна відповідь на кожне із 6 запитань оцінюється двома балами, кожне із 12 запитань оцінюється одним балом. Оцінювання здійснюється з огляду на те, що за цей вид діяльності учень/учениця може отримати від 1 бала до 12 балів. Якщо учень/учениця з певних причин не виконав/ла роботу, він/вона має пройти відповідну перевірку додатково задля того, щоб отримати відповідний бал.

II. УСНО ВЗАЄМОДІЄ ТА ВИСЛОВЛЮЄТЬСЯ / ГОВОРІННЯ

Під час перевірки складених учнями/ученицями висловлювань (діалогів, усних і письмових переказів та творів) ураховується ступінь повноти вираження теми, міра самостійності виконання роботи, ступінь вияву творчих здібностей, особистого ставлення до змісту висловлювання.

1. Діалогічне мовлення

Усне діалогічне мовлення перевіряється в 5– 9 класах.

1. Перевіряються здатність учнів/учениць:

а) виявляти певний рівень обізнаності з теми, що обговорюється;

б) демонструвати вміння: складати діалог відповідно до запропонованої ситуації й мети спілкування; самостійно досягати комунікативної мети, використовувати репліки для стимулювання, підтримання діалогу, формули мовленнєвого етикету, дотримуватися теми спілкування та норм літературної мови, додержуватися правил спілкування, демонструвати певний рівень вправності у процесі діалогу (стислість, логічність, виразність, доречність, винахідливість тощо);

- в) висловлювати особисту позицію щодо теми, яка обговорюється;
 г) аргументувати висловлені тези, ввічливо спростовувати помилкові висловлювання співрозмовника.
 Зазначені характеристики діалогу є основними критеріями під час його оцінювання.

2. Перевірка рівня сформованості діалогічного мовлення здійснюється таким чином: учитель пропонує двом учням/ученицям вибрати одну із запропонованих тем чи мовленнєвих ситуацій (теми чи ситуації пропонуються різного рівня складності), обдумати її й обговорити із товаришем перед класом у формі діалогу протягом 3–5 хвилин. Оцінка ставиться кожному з учнів/учениць.

3. Матеріал для контрольних завдань добирається з урахуванням тематики соціокультурної змістової лінії чинної програми, рівня підготовки, вікових особливостей та пізнавальних інтересів учнів.

3. *Одиниця контролю:* діалог, складений двома учнями/ученицями.

Клас	5-й	6-й	7-й	8-й	9-й
Орієнтовна кількість реплік для двох учнів	6–7 реплік	7–8 реплік	8–10 реплік	10–12 реплік	12–14 реплік

Примітка. Під час оцінювання діалогу необхідно диференціювати репліки на розгорнуті (складаються з двох і більше речень) і нерозгорнуті (виражені одним реченням). Якщо репліки розгорнуті, то їх кількість зменшується. До вказаної кількості не зараховуються слова, що відносяться до мовленнєвого етикету (звертання, привітання, прощання тощо).

Оцінювання мовного оформлення діалогу

Мовне оформлення діалогу орієнтовно, спираючись на досвід учителя і не підраховуючи помилок (зважаючи на технічні труднощі фіксації помилок різних типів в усному мовленні).

Під мовним оформленням діалогу, тексту слід розуміти наявність/відсутність порушень лексичних, фразеологічних, граматичних (морфологічних, синтаксичних) стилістичних, орфоепічних, акцентологічних, інтонаційних норм української літературної мови, а також соціальних норм українського мовленнєвого етикету.

Критерії оцінювання діалогу

Рівень	Бали	Характеристика складених учнями діалогів
Початковий (Бали цього рівня одержують учні/учениці, успіхи яких у самостійному складанні діалогу поки що незначні)	1	Учень/учениця має значні труднощі в підтриманні діалогу. Здебільшого він/вона відповідає на запитання лише “так” чи “ні” або аналогічними уривчастими реченнями ствердного чи заперечного характеру.
	2	Учень/учениця відповідає на елементарні запитання короткими репліками, що містять недоліки різного характеру, але сам/сама досягти комунікативної мети не може.
	3	Учень/учениця бере участь у діалозі за найпростішою за змістом мовленнєвою ситуацією, може не лише відповідати на запитання співрозмовника, а й формулювати деякі запитання, припускаючись помилок різного характеру. Проте комунікативна мета досягається ним/нею лише частково.
Середній (Балів цього рівня)	4	Учень/учениця бере участь у діалозі з нескладної за змістом теми, в основному досягає мети спілкування, проте репліки його/її недостатньо вдалі, оскільки не враховують належним чином

заслуговують учні/учениці, які досягли певних результатів у складанні діалогу за двома-чотирма показниками з нескладної теми, але за іншими критеріями результати поки що незначні)		ситуацію спілкування, не відзначаються послідовністю, доказовістю; трапляється чимало помилок у доборі слів, побудові речень, їх інтонуванні тощо.
	5	Учень/учениця бере участь у діалозі за нескладною за змістом мовленнєвою ситуацією, додержує елементарних правил поведінки в розмові, загалом досягає комунікативної мети, проте допускає відхилення від теми, мовлення його/її характеризується стереотипністю, недостатньою різноманітністю і потребує істотної корекції тощо.
	6	Учень/учениця успішно досягає комунікативної мети в діалозі з нескладної теми, його/її репліки загалом є змістовними, відповідають основним правилам поведінки у розмові, нормам етикету, проте їм не вистачає самостійності суджень, їх аргументації, новизни, лаконізму в досягненні комунікативної мети, наявна певна кількість помилок у мовному оформленні реплік тощо.
Достатній (Балів цього рівня заслуговують учні/учениці, які самостійно, у цілому вправно за більшістю критеріїв склали діалог з теми, що містить певну проблему, продемонстрували належну культуру спілкування, проте за деякими з критеріїв(від 2-х до 4-х) їх мовлення ще містить певні недоліки)	7	Діалогічне мовлення учня/учениці за своїм змістом спрямовується на розв'язання певної проблеми, загалом є змістовним, набирає деяких рис невимушеності; з'являються елементи особистісної позиції щодо предмета обговорення, правила спілкування в цілому додержуються, але ще є істотні недоліки(за 4-ма критеріями): невисокий рівень самостійності й аргументованості суджень, можуть траплятися відхилення від теми, помилки в мовному оформленні реплік тощо.
	8	Учень/учениця загалом вправно бере участь у діалозі за ситуацією, що містить певну проблему, досягаючи комунікативної мети, висловлює судження і певною мірою аргументує їх з допомогою загальновідомих фактів, у діалозі з'являються елементи оцінних характеристик, узагальнень, що базуються на використанні прислів'їв і приказок, проте допускаються певні недоліки за кількома критеріями(3-ма).
	9	Учень/учениця самостійно складає діалог з проблемної теми, демонструючи загалом достатній рівень вправності і культури мовлення (чітко висловлює думки, виявляє вміння сформулювати цікаве запитання, дати влучну, дотепну відповідь, виявляє толерантність, стриманість, коректність у разі незгоди з думкою співрозмовника), але в діалозі є певні недоліки за 2-ма критеріями, наприклад: нечітко виражається особиста позиція співбесідників, аргументація не відзначається оригінальністю тощо.
Високий (Балів цього рівня заслуговують учні/учениці, які продемонстрували високу культуру спілкування, переконливо аргументуючи свої думки з приводу проблемної теми, даючи можливість висловитися партнеру по діалогу; змогли зіставити різні погляди на той	10	Учень/учениця складає діалог за проблемною ситуацією, демонструючи належний рівень мовленнєвої культури, вміння формулювати думки, обґрунтовуючи власну позицію, виявляє готовність уважно і доброзичливо вислухати співрозмовника, даючи можливість висловитися партнеру по діалогу; додержується правил мовленнєвого етикету; структура діалогу, мовне оформлення реплік діалогу звичайно відповідає нормам, проте за одним з критеріїв можливі певні недоліки.
	11	Учень/учениця складає діалог, самостійно обравши аспект запропонованої теми (або ж самостійно визначає проблему для обговорення), переконливо й оригінально аргументує свою позицію, зіставляє різні погляди на той самий предмет, розуміючи при цьому можливість інших підходів до обговорюваної проблеми, виявляє повагу до думки іншого; структура діалогу, мовне оформлення реплік діалогу відповідає нормам.

самий предмет, навести аргументи “за” і “проти” в їх обговоренні тощо)	12	Учень/учениця складає глибокий за змістом і досконалий за формою діалог, самостійно обравши аспект запропонованої теми (або ж самостійно визначає проблему для обговорення), демонструючи вміння уважно і доброзичливо вислухати співрозмовника, коротко, виразно, оригінально сформулювати свою думку, дібрати цікаві, влучні, дотепні, переконливі аргументи на захист своєї позиції, у тому числі й з власного життєвого досвіду, зіставити різні погляди на той самий предмет; здатний/здатна змінити свою думку в разі незаперечних аргументів іншого; додержується правил поведінки й мовленнєвого етикету в розмові.
--	----	---

2. Монологічне мовлення (усні переказ і твір)

1. Перевіряється здатність учня/учениці:

а) виявляти певний рівень обізнаності з теми, що розкривається (усно);

б) демонструвати вміння:

- будувати висловлювання певного обсягу, добираючи і впорядковуючи необхідний для реалізації задуму матеріал (епізод із власного життєвого досвіду, прочитаний або прослуханий текст, епізод з кінофільму, сприйнятий (побачений чи почутий) твір мистецтва, розповідь іншої людини тощо);
- урахувати мету спілкування, адресата мовлення;
- розкривати тему висловлювання;
- виразно відображати основну думку висловлювання, диференціюючи матеріал на головний і другорядний;
- викладати матеріал логічно, послідовно;
- використовувати мовні засоби відповідно до комунікативного завдання, дотримуючись норм літературної мови;
- додержувати єдності стилю;

в) виявляти своє ставлення до предмета висловлювання, розуміти можливість різних тлумачень тієї самої проблеми;

г) виявляти певний рівень творчої діяльності, зокрема:

- трансформувати одержану інформацію, відтворюючи її докладно, стисло, вибірково, своїми словами, змінюючи форму викладу, стиль тощо відповідно до задуму висловлювання;
- створювати оригінальний текст певного стилю;
- аргументувати висловлені думки, переконливо спростовувати помилкові докази;
- викладати матеріал виразно, доречно, економно, виявляти багатство лексичних і граматичних засобів.

2. Організація контролю здійснюється за одним з двох варіантів.

Варіант перший: усі учні/учениці виконують роботу самостійно.

Варіант другий: учні/учениці складають висловлювання на основі диференційованого підходу (для початкового рівня пропонуються докладні допоміжні матеріали, для середнього (допоміжні матеріали загального характеру), а для одержання балів достатнього і високого рівнів необхідно написати переказ чи твір самостійно.

3. Перевірка здатності *говорити* (усно переказувати чи створювати текст) здійснюється індивідуально: учитель пропонує певне завдання (переказати зміст матеріалу докладно, стисло, вибірково; самостійно створити висловлювання на відповідну тему) і дає учневі/ учениці час на підготовку.

Оцінювання усного переказу/твору

За усне висловлювання (переказ, твір) ставлять одну оцінку – за зміст, а також якість мовного оформлення (орієнтовно, спираючись на досвід учителя і не підраховуючи помилок, зважаючи на технічні труднощі фіксації помилок різних типів в усному мовленні).

III. СПРИЙМАЄ ПИСЬМОВІ ТЕКСТИ / ЧИТАННЯ

1. Читання вголос

Контрольна перевірка читання вголос здійснюється в 5-9 класах

1. Перевіряються здатність учня/учениці:

- а) демонструвати певний рівень розуміння прочитаного;
- б) виявляти вміння читати із достатньою швидкістю, плавно, з гарною дикцією, відповідно до орфоепічних та інтонаційних норм;
- в) виражати за допомогою темпу, тембру, гучності читання особливості змісту, стилю тексту, авторський задум;
- г) пристосовувати читання до особливостей слухачів (ступеня підготовки, зацікавленості певною темою тощо).

2. Перевірка вміння читати вголос здійснюється індивідуально: учитель дає учневі/учениці текст, опрацьований на попередніх уроках, деякий час на підготовку і пропонує прочитати цей текст перед класом.

3. *Матеріал для контрольного завдання:* знайомий учневі/учениці текст, дібраний відповідно до вимог програми для кожного класу; текст добирається з таким розрахунком, щоб час його озвучення (за нормативною швидкістю) окремим/ою учнем/ученицею дорівнював 1–2 хвилинам (для читання слід пропонувати невеликі тексти зазначених у програмі стилів, типів і жанрів мовлення, відносно завершені уривки творів або порівняно великий текст, розділений на частини, які читаються кількома учнями/ученицями послідовно).

4. *Одиниця контролю:* озвучений учнем/ученицею текст (швидкість читання у звичайному для усного мовлення темпі – 80–120 слів за хвилину).

Критерії оцінювання читання вголос

Рівень	Бали	Характеристика читання
Початковий (Бали цього рівня одержують учні/учениці, які читають дуже повільно, припускаються значної кількості помилок у структуруванні тексту і речення, прочитанні і вимові слів, інтонуванні речень)	1	Учень/учениця читає, не зв'язуючи слова між собою інтонаційно, не відділяючи одне речення від іншого, припускається значної кількості помилок на заміну, перестановку, пропуск (складів, слів); вимовляє в багатьох випадках слова відповідно до їх написання, а не до норм вимови; швидкість читання в кілька разів нижча за норми.
	2	Учень/учениця читає, відриваючи окремі слова одне від одного, не завжди відділяє одне речення від іншого; припускається помилок на заміну, перестановку, пропуск (складів, слів); вимовляє в багатьох випадках слова відповідно до їх написання, а не до норм вимови; швидкість читання складає орієнтовно третину від норми.
	3	Читання характеризується певним рівнем зв'язності, який проте ще недостатній, як і темп, що наближається до половини норми. Допускається ще велика кількість помилок різного характеру.
Середній (Бали цього рівня заслуговують учні/учениці, які читають зі швидкістю, що наближається	4	Учень/учениця читає, зі швидкістю, що дещо перевищує половину норми, поділяючи текст на речення, але припускається значної кількості помилок в інтонуванні речень різних типів; у поділі речень на смислові частини, неправильно ставить логічний наголос; припускається орфоепічних помилок; читання не досить плавне.

до норми, поділяючи текст на речення, пов'язуючи слова в реченні між собою, але читають не досить плавно і виразно, припускаючись помилок в інтонуванні, вимові тощо)	5	Учень/учениця читає зі швидкістю, що наближається до норми, в основному правильно інтонуючи кінець речення, але припускається помилок у поділі речень на смислові частини, логічному наголошуванні слів, а також в інтонуванні речень певної синтаксичної будови (за програмою відповідного класу); припускається орфоепічних помилок; читання не досить плавне.
	6	Учень/учениця читає зі швидкістю, що відповідає нормі, правильно інтонуючи кінець речення, логічно наголошуючи слова, але робить окремі помилки в поділі речень на смислові частини та в інтонуванні речень певної синтаксичної будови (за програмою відповідного класу); припускається орфоепічних помилок; читання не досить плавне.
Достатній (Бали цього рівня заслуговують учні/учениці, які читають плавно, з належною швидкістю, правильно інтонують речення і поділяють їх на смислові відрізки, але припускаються певних недоліків за деякими критеріями(вираження авторського задуму, виконання комунікативно-го завдання; норм орфоепії, дикції)	7	Учень/учениця читає зі швидкістю в межах норми, у цілому плавно, правильно інтонуючи речення певної синтаксичної будови (за програмою відповідного класу), роблячи логічні наголоси; поділ речення на смислові відрізки в цілому логічно правильний, але цей поділ не пристосований до особливостей слухацької аудиторії; емоційне забарвлення тексту в читанні відсутнє; є орфоепічні помилки.
	8	Учень/учениця читає швидко, плавно, досить правильно інтонуючи речення певних синтаксичних структур, роблячи логічні наголоси; поділ речення на смислові відрізки логічно правильний, але не завжди пристосований до особливостей слухацької аудиторії; темп, тембр, гучність читання не пов'язані з певним комунікативним завданням; емоційне забарвлення тексту наявне, але воно не виявляє авторського задуму; є орфоепічні помилки.
	9	Учень/учениця читає швидко, плавно, правильно інтонуючи речення різної синтаксичної будови; поділ речення на смислові відрізки та логічне наголошування слів правильні, але в окремих випадках темп, тембр, гучність читання не пов'язані з відповідним комунікативним завданням; емоційне забарвлення недостатньо виявляє авторський задум; можуть бути орфоепічні помилки.
Високий (Бали цього рівня заслуговують учні/учениці, які читають плавно, швидко, правильно інтонують речення і поділяють їх на смислові відрізки; добре відтворюють авторський задум, стильові особливості тексту, розв'язують комунікативне завдання; читають орфоепічно правильно, з гарною дикцією)	10	Учень/учениця читає виразно, з гарною дикцією; інтонація (поділ речень на смислові частини, логічне наголошування слів, мелодика речень різної синтаксичної будови), емоційне забарвлення, тембр, темп, гучність читання відтворюють авторський задум, стильові характеристики тексту, але в читанні можуть бути окремі недоліки(наприклад, недостатньо враховано комунікативне завдання, особливості слухацької аудиторії), незначні орфоепічні огріхи.
	11	Читання учня/учениці цілком відповідає усім зазначеним вище критеріям (глибоке проникнення у зміст прочитаного, бездоганне дотримання орфоепічних, інтонаційних норм, виразна передача авторського задуму, стильових характеристик тексту, врахування комунікативного завдання, особливостей слухацької аудиторії).
	12	Учень/учениця читає винятково виразно, з гарною дикцією; глибоко й тонко відтворюючи емоційне забарвлення, авторський задум, стильові характеристики тексту; вміло виконує комунікативне завдання, визначене вчителем або самостійно.

2. Читання мовчки

1. Перевіряються здатність учня/учениці читати новий для них текст із належною швидкістю, розуміти й запам'ятовувати після одного прочитування: фактичний зміст, причинно-наслідкові зв'язки, тему і основну думку, виразально-зображувальні засоби прочитаного твору; давати оцінку прочитаному.

2. Перевірка вміння читати мовчки здійснюється фронтально за одним із варіантів.

Варіант перший: учні/учениці читають незнайомий текст від початку до кінця, а відтак відповідають на запитання вчителя за змістом прочитаного. Учні/учениці повинні вислухати кожне запитання, варіанти відповідей на нього, вибрати один з них і записати лише його номер поряд із номером запитання.

Варіант другий: учні/учениці одержують видруковані запитання та варіанти відповідей на них і відзначають “галочкою” правильний з їхнього погляду варіант.

У 5 класі учням/ученицям пропонують 6 запитань за текстом з чотирма варіантами відповідей, у **6-9 класах** – 12 запитань з чотирма варіантами відповідей.

Запитання повинні торкатися фактичного змісту тексту, його причинно-наслідкових зв'язків, окремих мовних особливостей (переносне значення слова, виразальні засоби мови тощо), відображених у тексті образів (якщо є), висловлення оцінки прочитаного.

3. Матеріал для контрольного завдання: невідомі учням/ученицям тексти різних стилів, типів жанрів мовлення, що включають монологічне та діалогічне мовлення (відповідно до вимог програми для кожного класу). Текст добирається таким чином, щоб учні, які мають порівняно високу швидкість читання, витрачали на нього не менше 1 – 2 хвилини часу і були завантажені роботою.

Обсяг текстів для контрольного читання мовчки

Клас	Обсяг тексту для читання мовчки		Швидкість читання мовчки (слів за хвилину)
	художнього стилю	інших стилів	
5-й	360–450 слів	300–360 слів	100 – 150
6-й	450–540 слів	360–420 слів	110 – 180
7-й	540–630 слів	420–480 слів	120 – 210
8-й	630–720 слів	480–540 слів	130 – 240
9-й	720–810 слів	540–600 слів	140 – 270

Одиниця контролю: відповіді учнів/учениць на запитання тестового характеру, складені за текстом, що запропонований для читання, та швидкість читання.

Оцінювання читання мовчки

Оцінювання читання мовчки здійснюється за допомогою тестової перевірки: правильна відповідь на кожне із 6 запитань оцінюється двома балами, а кожне із 12 запитань оцінюється одним балом. Якщо учень/учениця з певних причин не виконав/ла роботу, він/вона має пройти відповідну перевірку додатково задля того, щоб отримати відповідний бал.

IV. ПИСЬМОВО ВЗАЄМОДІЄ ТА ВИСЛОВЛЮЄТЬСЯ / ПИСЬМО

(письмові переказ / твір / есе / диктант)

1. Перевіряється здатність учня/учениці:

а) виявляти певний рівень обізнаності з теми, що розкривається (письмово);

б) демонструвати вміння:

- будувати висловлювання певного обсягу, добираючи і впорядковуючи необхідний для реалізації задуму матеріал (епізод із власного життєвого досвіду, прочитаний або прослуханий текст, епізод з кінофільму, сприйнятий (побачений чи почутий) твір мистецтва, розповідь іншої людини тощо);
- урахувати мету спілкування, адресата мовлення;
- розкривати тему висловлювання;
- виразно відображати основну думку висловлювання, диференціюючи матеріал на головний і другорядний;
- викладати матеріал логічно, послідовно;
- використовувати мовні засоби відповідно до комунікативного завдання, дотримуючись норм літературної мови;
- додержувати єдності стилю;

в) виявляти своє ставлення до предмета висловлювання, розуміти можливість різних тлумачень тієї самої проблеми;

г) виявляти певний рівень творчої діяльності, зокрема:

- трансформувати одержану інформацію, відтворюючи її докладно, стисло, вибірково, своїми словами, змінюючи форму викладу, стиль тощо відповідно до задуму висловлювання;
- створювати оригінальний текст певного стилю;
- аргументувати висловлені думки, переконливо спростовувати помилкові докази;
- викладати матеріал виразно, доречно, економно, виявляти багатство лексичних і граматичних засобів.

2. Перевірка здатності **письмово** переказувати і створювати текст здійснюється фронтально: учням/ученицям пропонується переказати прочитаний учителем (за традиційною методикою або самостійно прочитаний) текст чи інший матеріал для переказу або самостійно написати твір.

1. Переказ / переказ із творчим завданням

Матеріалом для переказу (усного/письмового) можуть бути: текст, що читається вчителем, або попередньо опрацьований текст; самостійно прочитаний матеріал з газети, журналу, епізод кінофільму чи телепередачі, розповідь іншої людини про певні події, народні звичаї тощо. Якщо пишеться переказ із творчим завданням, учням/ученицям пропонується, окрім того, також завдання, що передбачає написання творчої роботи, обов'язково пов'язаної із змістом переказу.

Обсяг тексту для переказу

Клас	5-й	6-й	7-й	8-й	9-й
Обсяг тексту для переказу	100–150 слів	150–200 слів	200–250 слів	250–300 слів	300–350 слів
Обсяг творчого завдання до переказу, виконаного письмово	0,3–0,5 сторінок	0,3–0,5 сторінок	0,5–0,75 сторінок	0,5–0,75 сторінок	0,75–1,0 сторінок

Обсяг тексту для стислого чи вибіркового переказу має бути у 1,5– 2 рази більшим за обсяг тексту для докладного переказу. Якщо для контрольної роботи використовуються інші джерела, то матеріал добирається так, щоб обсяг переказу міг бути в межах пропонуваного для певного класу норм.

Тривалість звучання усного переказу – 3– 5 хвилин.

2. Твір

Матеріалом для твору (усного/письмового) можуть бути: тема, сформульована на основі попередньо обговореної проблеми, життєвої ситуації, прочитаного та проаналізованого художнього твору; а також пропонувані для окремих учнів/учениць допоміжні матеріали (якщо обирається варіант диференційованого підходу до оцінювання).

Обсяг письмового твору з української мови

Клас	5-й	6-й	7-й	8-й	9-й
Кількість сторінок	0,5–1,0	1,0–1,5	1,5–2,0	2,0–2,5	2,5–3,0

3. Есе

Есе (есеї) – самостійна творча письмова робота, ознакою якої є особистісний характер сприймання проблеми та її осмислення, невеликий обсяг, вільна композиція, невимушеність та емоційність викладу.

Види есе: вільне і формальне

Вільне	Формальне
<i>Ознаки:</i> невеликий обсяг (7-10 речень); довільна форма і стиль викладу зі збереженням структурованості тексту (вступ, основна частина, висновок); наявність позиції автора.	<i>Ознаки:</i> обсяг 120-200 слів логічна організація структури: наявність відповідних компонентів (тези, аргументи, приклади, оцінювальні судження, висновки); грунтовність викладу; наявність позиції автора.

Вільне есе обмежене в часі (5 – 10 і 10 – 15 хв). До нього доцільно вдаватися на кожному уроці й на різних етапах його: цілевизначення, закріплення, рефлексії тощо. Для написання формального есе виділяють більше часу: від 20 до 45 хвилин.

Види формального есе:

інформаційне (есе-розповідь, есе-визначення, есе-опис); *критичне*; *есе-дослідження* (порівняльне есе, есе-протиставлення, есе причини-наслідку, есе-аналіз).

Вимоги до формального есе

1. Обсяг – 1 – 2 сторінки тексту (120-200 слів).
2. Есе повинно сприйматися як цілісний твір, ідея якого зрозуміла й чітка.
3. Кожен абзац есе розкриває одну думку.

4. Необхідно писати стисло і ясно. Есе не повинно містити нічого зайвого, має нести лише інформацію, необхідну для розкриття ідеї есе, власної позиції автора.
5. Есе має відрізнятися чіткою композиційною побудовою, бути логічним за структурою. В есе, як і в будь-якому творі, повинна простежуватися внутрішня логіка, що визначається, з одного боку, авторським підходом до питання, яке обговорюється, а з іншого – самим питанням. Необхідно уникати різких стрибків від однієї ідеї до іншої, думка має розкриватися послідовно.
6. Есе повинно засвідчити, що його автор знає й осмислено застосовує теоретичні поняття, терміни, узагальнення, ідеї.
7. Есе повинно містити переконливе аргументування порушеної проблеми.

Структура есе

Есе складається з таких частин – *вступ, основна частина, висновок*.

Вступ – обґрунтування вибору теми есе.

Основна частина – теоретичні основи обраної проблеми й виклад основного питання. Ця частина припускає розвиток аргументації й аналізу, а також обґрунтування їх, виходячи з наявних даних, інших аргументів і позицій.

Висновок – узагальнення й аргументовані висновки до теми, підсумовує есе або ще раз вносить пояснення, підкріплює зміст і значення викладеного в основній частині.

Критерії оцінювання письмових переказів / творів / есе

Бал и	Рівні навчальних досягнень учнів	Мовне оформлення		Змістові помилки
		орфографічні пунктуаційні помилки	лексичні, граматичні стилістичні	
Початковий рівень				
1.	Побудованому учнем/ученицею тексту бракує зв'язності й цілісності, урізноманітнення потребує лексичне та граматичне оформлення роботи	15-16 і більше	13 і більше	Окремі речення
2.	Побудоване учнем/ученицею висловлювання характеризується фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні; потребує збагачення й урізноманітнення лексики і граматична будова мовлення	13-14	12	Окремі фрагменти
3.	Учневі/учениці слід працювати над виробленням умінь послідовніше й чіткіше викладати власні думки, дотримуватися змістової та стилістичної єдності висловлювання, потребує збагачення та урізноманітнення лексики й граматична будова висловлювання	11-12	11	Менше ½ норми
Середній рівень				
4.	Висловлювання учня/учениці за обсягом складає дещо більше половини від норми і характеризується певною завершеністю, зв'язністю; розкриття теми має бути повнішим, ґрунтовнішим і послідовнішим; чіткіше мають розрізняватися основна та другорядна інформація; потребує урізноманітнення добір слів, більше має використовуватися авторська лексика	9-10	9	7
5.	За обсягом робота учня/учениці наближається до норми, загалом є завершеною, тему значною	7-8	8	6

	мірою розкрито, проте вона потребує глибшого висвітлення, має бути увиразнена основна думка, посилена єдність стилю, мовне оформлення різноманітнішим			
6.	За обсягом висловлювання учня/учениці сягає норми, його тема розкривається, виклад загалом зв'язний, але учневі ще слід працювати над умінням самостійно формулювати судження, належно їх аргументувати, точніше добирати слова й синтаксичні конструкції	5-6	7	5
Достатній рівень				
7.	Учень/учениця самостійно створює достатньо повний, зв'язний, з елементами самостійних суджень текст, вдало добирає лексичні засоби, але ще має вдосконалювати вміння чітко висвітлювати тему, послідовно її викладати, належно аргументувати основну думку	4	6	4
8.	Учень/учениця самостійно будує достатньо повне, осмислене висловлювання, загалом ґрунтовно висвітлює тему, добирає переконливі аргументи на їх користь, проте ще має працювати над урізноманітненням словника, граматичного та стилістичного оформлення роботи	3	5	3
9.	Учень/учениця самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст; загалом розкриває тему, висловлює основну думку; вдало добирає лексичні засоби, проте ще має працювати над умінням виразно висловлювати власну позицію і належно її аргументувати	1+1 (негруба)	4	2
Високий рівень				
10.	Учень/учениця самостійно будує послідовний, повний текст, ураховує комунікативне завдання, висловлює власну думку, певним чином аргументує різні погляди на проблему, робота відзначається багатством словника, граматичною правильністю, дотриманням стильової єдності й виразності тексту	1	3	1
11.	Учень/учениця самостійно будує послідовний, повний текст, ураховує комунікативне завдання; аргументовано, чітко висловлює власну думку, зіставляє її з думками інших, уміє пов'язати обговорюваний предмет із власним життєвим досвідом, добирає переконливі докази для обґрунтування тієї чи іншої позиції з огляду на необхідність розв'язувати певні життєві проблеми; робота відзначається багатством словника, точністю слововживання, стилістичною єдністю, граматичною різноманітністю	1 (негруба)	2	-
12.	Учень/учениця самостійно створює яскраве, оригінальне за думкою та оформленням висловлювання відповідно до мовленнєвої ситуації; повно, вичерпно висвітлює тему; аналізує різні погляди на той самий предмет, добирає переконливі аргументи на користь тієї чи іншої позиції, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання певних життєвих проблем; робота відзначається багатством слововживання, граматичною правильністю та різноманітністю, стилістичною довершеністю	-	1	-

Мовне оформлення перевірки письмових робіт

За письмове мовлення виставляють одну оцінку: на основі підрахунку допущених недоліків за зміст і помилок за мовне оформлення, ураховуючи їх співвідношення.

Оцінюючи письмові роботи (перекази, твори), враховують наявність:

- 1) орфографічних та пунктуаційних помилок, які підраховуються сумарно, без диференціації (перша позиція);
- 2) лексичних, граматичних і стилістичних помилок (друга позиція).

Загальну оцінку за мовне оформлення (МО) виводять таким чином: до бала за орфографію та пунктуацію додають бал, якого заслуговує робота за кількістю лексичних, граматичних і стилістичних помилок, одержана сума ділиться на 2:

МО:	4	5	(7 + 8): 2 = 8 балів
	I+V	Л+Г+С	

Під час виведення **єдиної оцінки за письмову роботу** до кількості балів, набраних за зміст переказу чи твору, додається кількість балів за мовне оформлення і їхня сума ділиться на 2.

При цьому, якщо частка не є цілим числом, вона заокруглюється в бік більшого числа.

Остаточний вигляд запису:

З — 4: 7 балів
МО — 4 — 5: 8 балів (7+8): 2 = 8 балів

Це означає, що учнівська робота має чотири змістові помилки (за зміст – 7 балів) і дев'ять помилок у мовному оформленні: чотири орфографічні та пунктуаційні (сумарно) помилки, п'ять лексичних, граматичних і стилістичних (сумарно) помилок (за мовне оформлення – 8 балів). Сума цих балів ділиться на 2, і оскільки частка не є цілим числом ($15 : 2 = 7,5$), то вона заокруглюється в бік більшого числа (8 балів).

Під час проведення уроків навчальних переказів/творів рекомендується на розсуд учителя здійснювати вибірково перевірку певного виду діяльності. Проте під час перевірки зошитів оцінюються всі письмові навчальні перекази/твори, що й враховується під час виставлення оцінки за ведення зошита.

4. Диктант. Оцінювання правописних (орфографічних і пунктуаційних) умінь учнів/учениць

Основною формою перевірки орфографічної та пунктуаційної грамотності є контрольний текстовий *диктант*.

1. Перевірці підлягають уміння правильно писати слова на вивчені орфографічні правила і словникові слова, визначені для запам'ятовування; ставити розділові знаки відповідно до опрацьованих правил пунктуації; належним чином оформляти роботу. Перевірка здійснюється фронтально за традиційною методикою.

2. Для контрольного текстового диктанту використовуються тексти, в яких кожне з опрацьованих протягом семестру правил орфографії та/чи пунктуації були представлені 3–5 прикладами.

Обсяг диктанту по класах

Клас	5-й	6-й	7-й	8-й	9-й
-------------	------------	------------	------------	------------	------------

Кількість слів у тексті	90–100	100–110	110–120	120–140	140–160
-------------------------	--------	---------	---------	---------	---------

Примітка. У визначенні кількості слів у диктанті враховують як самостійні, так і службові слова.

Критерії оцінювання диктанту

Рівні	Початковий			Середній			Достатній			Високий		
Бали	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Кількість помилок	15–16 і більше	13–14	11–12	9–10	7–8	5–6	4	3	1+1 (негруба)	1	1 (негруба)	-

Особливості оцінювання диктанту

- Орфографічні та пунктуаційні помилки оцінюються однаково;
- Виправляються, але не враховуються такі орфографічні і пунктуаційні помилки:**
 - на правила, які не включені до шкільної програми;
 - на ще не вивчені правила;
 - у словах з написаннями, що не перевіряються, над якими не проводилась спеціальна робота;
 - у передачі так званої авторської пунктуації.
- Повторювані помилки (помилка у тому самому слові, яке повторюється в диктанті кілька разів), вважається однією помилкою .
- Однотипні (помилки на те само правило), але в різних словах вважаються різними помилками.
- Розрізняють грубі і негрубі помилки; зокрема, до негрубих відносяться такі:
 - у винятках з усіх правил;
 - у написанні великої букви в складних власних найменуваннях;
 - у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками;
 - у випадках, коли замість одного знаку поставлений інший;
 - у випадках, що вимагають розрізнення **не** і **ні** (у сполученнях *не хто інший, як....; не що інше, як...; ніхто інший не...; ніщо інше не...*);
 - у пропуску одного із сполучуваних розділових знаків або в порушенні їх послідовності;
 - у заміні українських букв російськими.
- П'ять виправлень (неправильне написання на правильне) прирівнюються до однієї помилки.

Додаток 3

ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 р.: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>
- Закон України «Про освіту» (Прийняття від 05.09.2017. Набрання чинності 28.09.2017): <https://osvita.ua/legislation/law/2231/>

3. Закон України «Про повну загальну середню освіту» (16 січня 2020 р.): <https://osvita.ua/legislation/law/2232/>
4. Наказ від 09.08.2024 №1120 «Про внесення змін до типової освітньої програми для 5 – 9 класів закладів загальної середньої освіти»: [file:///C:/Users/ROZUMNIKI/Downloads/66bc77f4aacd5170283239%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/ROZUMNIKI/Downloads/66bc77f4aacd5170283239%20(1).pdf)
5. Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання (Наказ МОН №1093 від 02.08.2024 р.): <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia>
6. Про окремі питання оцінювання результатів навчання. Лист МОН № 1/4895-25 від 14.03.2025 р.: <https://mon.gov.ua/npa/pro-okremi-pytannia-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia>
7. Модельна навчальна програма: «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Заболотний О.В., Заболотний В.В., Лавринчук В.П., Плівачук К.В., Попова Т.Д.) (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795): <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Movno-literat.osv.hal/Ukr.mova.5-6-kl.Zabolotnyy.ta.in.14.07.21.pdf>
8. **Підручник.** Заболотний О.В., Заболотний В. В. Українська мова: підручник для 5-го класу закл. загальн. середн. освіти. – К.: «Генеза», 2022: https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/5_ukrmova_zabolot_2022.pdf
9. О. Заболотний, В. Заболотний, Т. Попова. Електронний додаток (дидактичні матеріали) до підручника «Українська мова. 5 клас» авторів Олександра Заболотного, Віктора Заболотного: https://www.geneza.ua/sites/default/files/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0_5_%D0%95%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%B4%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BA.pdf
10. Освітній проєкт «На Урок» для вчителів: <https://naurok.com.ua/biblioteka/ukrainska-mova/klas-5>
11. Всеосвіта. Національна освітня платформа: https://vseosvita.ua/library?s=&cat=41&is_pay=&page=&class=5&type=5&title_only=&=
12. Всеукраїнська школа онлайн: відеоуроки, тести та завдання для школярів 5-11 класів. Українська мова. 5 клас: <https://lms.e-school.net.ua/courses/course-v1:UIED+Ukrainian-language-5th-grade+2020/course/>
13. Всеукраїнська школа онлайн: відеоуроки, тести та завдання для школярів 5-11 класів. Українська мова, НУШ. 5, 6 клас: <https://lms.e-school.net.ua/courses/course-v1:UIED+UM-NUSH-5-6th+2022/course/>